

اثر مار کبرا

از دوستان انتظار می‌رود پس از مطالعه این درس بتوانند :

- داستان مربوط به اثر کبرا یا اثر مار کبرا (Cobra Effect) را تعریف کنند.
- داستان مربوط به اثر موش (Rat Effect) را تعریف کنند.
- بتوانند برای اثر کبرا در زمینه‌های دیگر (شامل زندگی فردی و اجتماعی و نیز حوزه‌ی کسب و کار) مثال بزنند.

سالها پیش وقتی هند مستعمره‌ی انگلیسی‌ها بود، تعداد مارهای کبرا در سطح شهر دهلی به میزان چشم‌گیری افزایش یافته بود.

این مسئله یک خطر جدی محسوب می‌شد و باید به شکلی برای آن چاره‌اندیشی می‌کردند.

دولت احساس کرد به تنهایی نمی‌تواند از عهده‌ی مدیریت این وضعیت و رفع این چالش برآید. به همین علت تصمیم گرفته شد که از مشارکت شهروندان هم برای رفع این مشکل استفاده شود.

برای هر مار مرده‌ای که تحویل می‌شد،
جایزه‌ای نقدی در نظر گرفته شد.

این سیاست، ابتدا بسیار موفقیت‌آمیز بود
و مارهای مرده‌ی زیادی به شهرداری تحویل داده شد.

به نظر می‌آمد که در طول زمان
باید تعداد مارهای مرده کم و کمتر شود.

اما با کمال تعجب دیده شد که
تعداد مارهای مرده‌ی تحویلی هر روز در حال افزایش است!

احتمالاً می‌توانید علت به وجود آمدن این روند را حدس بزنید:

مردم دیدند که این کار درآمد خوبی دارد.

به همین علت، هر روز، تعداد بیشتری از مردم شهر به پرورش مار کبرا پرداختند.

آنها مار پرورش می‌دادند و سپس آنها را می‌کشتند و به شهرداری می‌گفتند که مار مرده پیدا کرده‌اند و پاداش می‌گرفتند.

ولت پس از رازگشایی از این معما، اعلام کرد که دیگر برای مارهای کبرای مرده جایزه پرداخت نمی‌کند.

حالا وضع مردمی را تصور کنید که مارهای زیادی را در خانه‌ی خود پرورش داده بودند تا آنها را بکشند و به دولت بفروشند.

مردم که دیدند این کسب و کار دیگر رونق ندارد، تصمیم گرفتند مارها را از خانه‌ی خود بیرون کنند تا هزینه‌ی نگهداری مارها به آنها تحمیل نشود.

طبیعی است که هیچ‌کس مار را کنار خانه‌ی خودش رها نمی‌کرد. بلکه هر کس مارهای خود را به دورترین نقطه از خانه‌اش می‌برد و رها می‌کرد.

احتمالاً حالا می‌توانید مشکل جدید را حدس بزنید.

همان زمان که یک نفر در سمت دیگر شهر، مارهایش را در کنار یک خانه‌ی خالی و خلوت رها می‌کرد، صاحب آن خانه هم در نقطه‌ی دیگری از شهر (شاید در کنار خانه‌ی او) در حال رها کردن مارهای خودش بود.

شهود و قضاوت اولیه این طور حکم می‌کرد که با پرداخت پاداش مادی و کمک‌خواستن از مردم می‌توان مشکل حضور مارها در سطح شهر را به سادگی حل کرد. اما آنچه اتفاق افتاد، افزایش تعداد مارها در سطح شهر بود.

با توجه به این رویداد و تجربه‌ی دهلی، معمولاً به راهکارهایی که بر خلاف برآورد اولیه، پس از مدتی نتیجه‌ی عکس می‌دهند، **اثر کبرا** یا **اثر مار کبرا** گفته می‌شود.

اثر موش: روایت دیگری از اثر مار کبرا

مانی که ویتنام مستعمره‌ی فرانسوی‌ها بود، تعداد زیادی موش در سطح شهر زندگی می‌کردند.

دولت ویتنام هم تصمیم گرفت با مشارکت شهروندان، راهکاری قوی و سریع برای کاهش جمعیت موش‌ها به کار بگیرد.

دولت برنامه‌ای تدوین و تصویب کرد که طبق آن، شهروندان موش‌ها را می‌کشتند و دفن می‌کردند و دم موش را می‌بریدند و به ستادهای مبارزه با موش تحویل می‌دادند و پاداش نقدی دریافت می‌کردند

بعد از مدتی تعداد زیادی موش‌های دم‌بریده در شهر دیده می‌شد. مردم دیگر به موش‌ها به عنوان یک منبع درآمد احترام می‌گذاشتند. همه به رشد و تکثیر و زندگی موش‌ها کمک می‌کردند و البته، دم آنها را می‌بریدند و به دولت تحویل می‌دادند!

اما قطعاً مراقب بودند که موش آسیب جدی نبیند و دوباره به جامعه‌ی موش‌ها بازگردد و با زاد و ولد، زمینه‌ی ارزش آفرینی بیشتر را فراهم کند.

در هر دو مثالی که مطرح شد، یک ویژگی مشترک وجود داشت و آن این بود که فقط به **نخستین تاثیر یک تصمیم** توجه شده بود.

در حالی که اگر افق دید خود را گسترش دهیم و عمیق‌تر کنیم می‌بینیم که تقریباً هر تصمیم و اقدامی، زنجیره‌ای از رویدادها را رقم می‌زند و بدون در نظر گرفتن این زنجیره نمی‌توان اثرات ناشی از یک تصمیم را تحلیل کرد.

مشابه همین تصمیم‌ها را در زندگی و فضای کسب و کار هم می‌توان مشاهده کرد

در ایران بعد از زلزله بم، برای کمک به مردم زلزله زده آب شرب برای ساکنان مناطق مسکونی رایگان اعلام شد. به عبارتی از مشترکین خانگی آب بها دریافت نمی‌شد.

این درحالی بود که هنوز باید بابت آب کشاورزی آب بها پرداخت می‌شد.

پس از اجرای این سیاست، بخشی از آبیاری زمین‌های کشاورزی هم توسط آب شرب انجام شد و عملاً مصرف آب افزایش یافت.

در نتیجه، سیاستی که به منظور رفاه زلزله زدگان تنظیم شده بود، پس از مدتی خود به یک مسئله جدید تبدیل شد

مسئله اصلی و مشابه زندگی خود را در ذهن مرور و تجربه مشابه خود را به عنوان تکلیف این درس به واتس اپ مدرسه میم ارسال کنید ...

۰۹۳۷۵۰۶۹۶۹۵